

Inrichting en beheer van weidevogelgebieden

Wat werkt wel, wat werkt niet

Ernst Oosterveld

Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek

Inhoud

✓ Sturende factoren

- Openheid/rust
- Waterpeil
- Bodemkwaliteit
- Vegetatie
- Predatie

✓ Effectiviteit maatregelen

✓ Conclusies

✓ Accent op steltlopers

✓ Op hoofdlijnen

Openheid/rust

- Invloed op vestiging: verstoringsafstanden
- Voor praktijk versimpeld tot vuistregels

Categorie

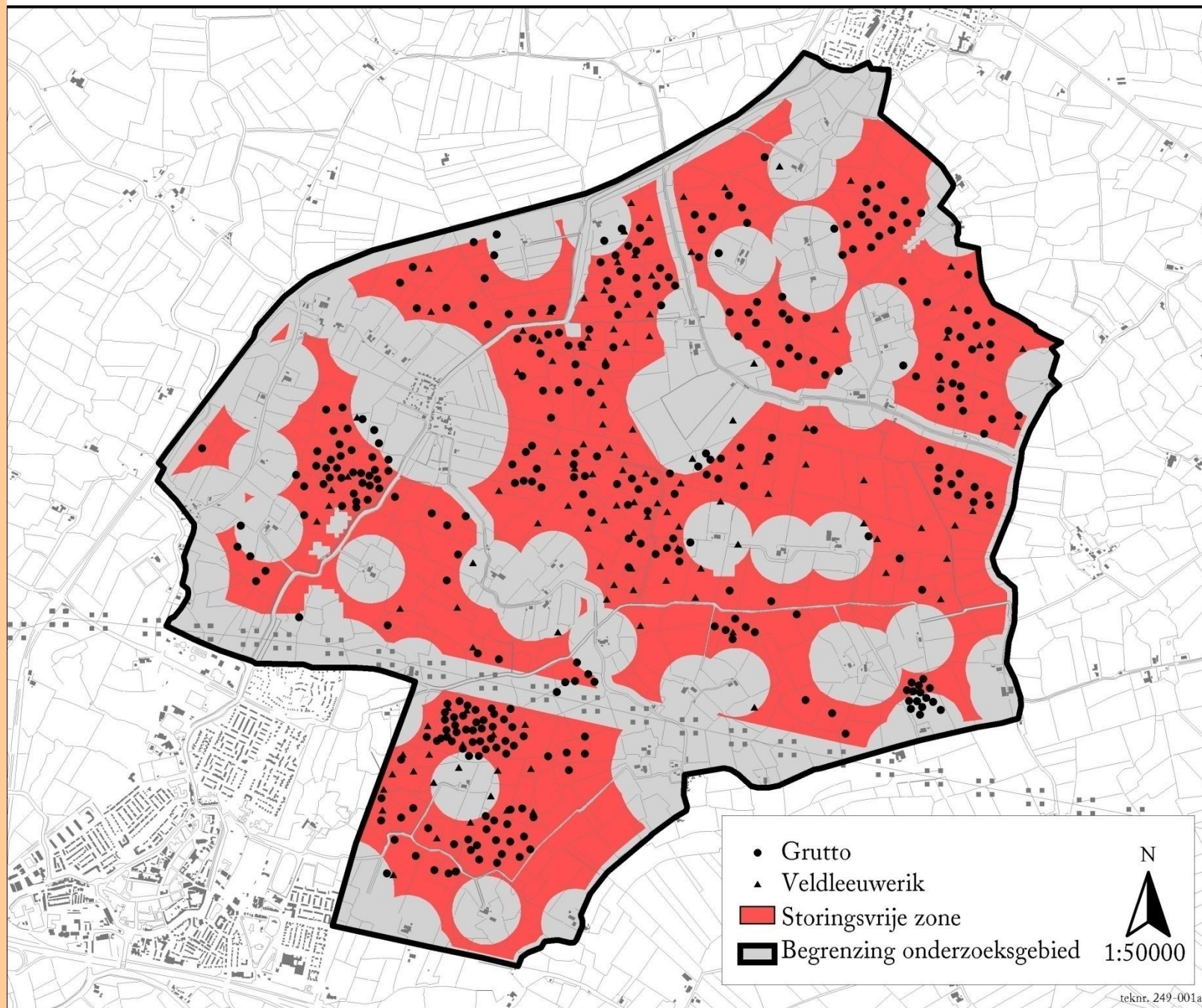
bijv. weg, fietspad, beplanting, gebouw

Afstand

50-500 m

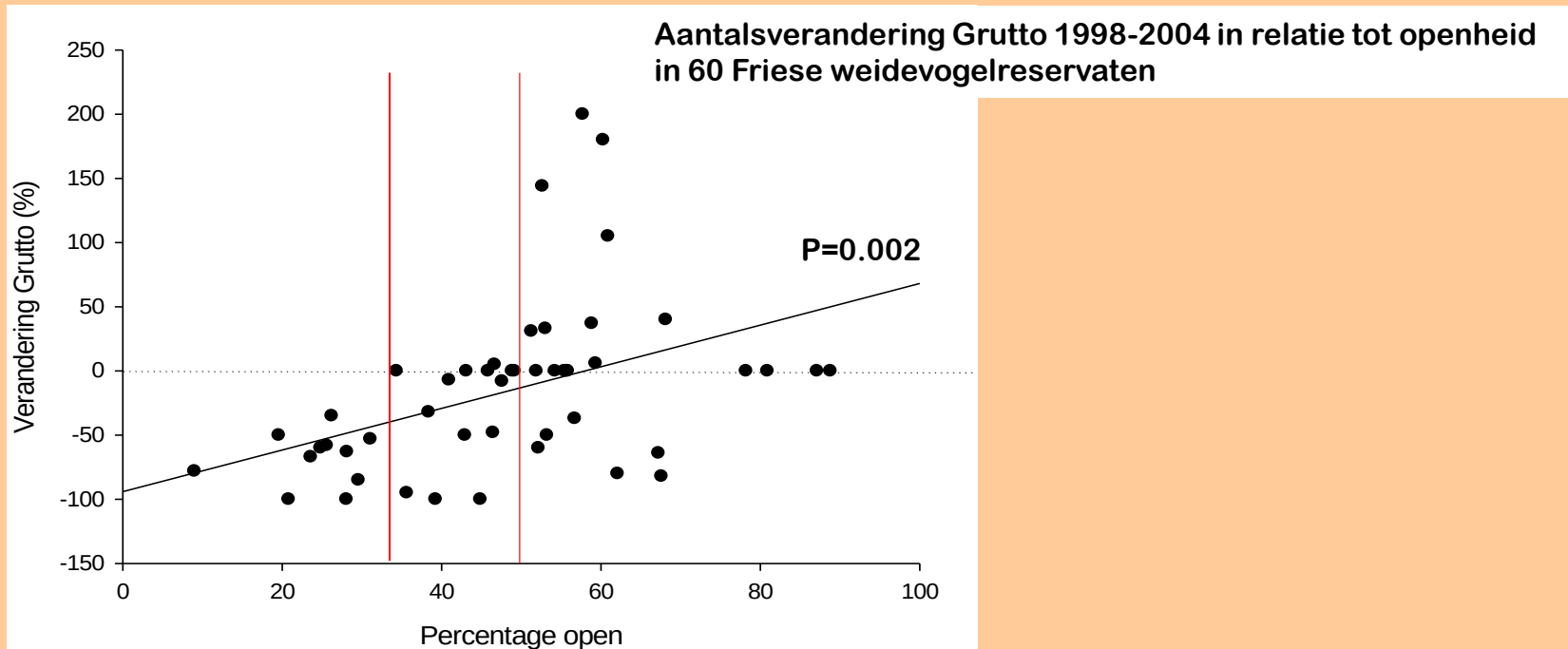
(bronnen: o.a. Reijnen *et al.* 1995, van t Veer *et al.* 2008)

Openheid

- Vuistregel stabiele Gruttopopulatie: > 35%
- Vuistregel toename Gruttopopulatie: > 50%

- Openheid negatief gecorreleerd met dichtheden predatoren (Pearson correlatie = -0.269- -0.644)

Openheid

Maatregel

Effectiviteit

Beleid?

Situering
uitgesteld maaien

- 2004: 14% < verstoringszone,
- + 86% ligt goed

voorwaarde voor
subsidie

Situering
reservaat Friesland

- derde deel onvoldoende
open voor stabiele Grutto-
populatie

(+) herstel openheid
60% gerealiseerd

herstel openheid
in opkrikplannen

Waterpeil

- Hoeveelheid en bereikbaarheid bodemfauna
- Vertraging grasgroei

Optimale grondwaterstand:

Grutto-groep: voorjaar 20-40 cm -mv

Watersnip-groep: voorjaar 0-40 cm -mv

Ook duurzaam maar lagere dichtheden:

Grutto-groep: voorjaar tot 100 cm -mv,

voorwaarde: gebiedsaanpak met voldoende extensief
beheer

bronnen: Kleijn *et al.* 2004-2009, Oosterveld *et al.* 2006, van 't Veer *et al.* 2008-2010

Positieve associatie tussen hoge grondwaterstand en nestplaats Grutto in polder Zeevang ($p < 0.05$)

bron: Kleijn *et al.* 2008

Waterpeil

Maatregel

Effectiviteit

Beleid?

Verhogen waterpeil
reservaten

+ vergroot vestiging, reproductie

in

Greppel-plasdras

+ ook experimenteel vastgesteld
preferent nest-, foerageerhabitat
voor Kievit (kuikens)

geen

Plasdras

(-) geen effect op vestiging Grutto,
van elders wel positieve signalen

pakket SNL

bronnen: Kleijn *et al.* 2004-2009, Smart *et al.* 2005, Bellebaum & Brock 2009,
Oosterveld 2009, Belting dit symp.,

Bodemkwaliteit

Regenwormen, vliegen- en muggenlarven:

- pH > 4,5
- Vaste mest 10-13 ton/ha/jr

Open vegetatie en geen verruiging (Pitrus):

- pH 4,8-5,5 (Gewoon reukgras)
- Vuistregels: P-Al-getal < 27,
N- en K-bemesting 50 - 100 kg/ha/jr

bronnen: Ma *et al.* 1990, Wymenga & Alma 1998, Brandsma 1999, Hut & Helmig 2003,
Aggenbach & Jalink 2005, Oosterveld 2006

Bodemkwaliteit

Maatregel

Effectiviteit

Beleid?

Bekalken reservaat

+ verhoogt pH
+ herstel steltlopers
(niet wetenschappelijk robuust)

opkrikplannen
reservaten

Bemesting opvoeren
na te extensief beheer

(+) toename steltlopers
(niet wetensch. robuust,
niet experimenteel vastgesteld)

opkrikplannen
reservaten Friesland

Bemesting
>100 kg N/ha bij
laag waterpeil

- te dichte vegetatie:
ongunstig kuikenhabitat

pakket kruidenrijk
weidevogelgrasland
max. 10-13 t vaste mest

bronnen: Wymenga & Alma 1998, Brandsma 1999, Keidel 2001, Weidevogelmeetnet
Friesland, Kleijn *et al.* 2008-2009

Vegetatie

als broed- en opgroeihabitat

Lengte

- Lang gras voor nest- en kuikenoverleving Grutto, Tureluur (kuikenland)
- Kort geweid voor Kievitkuikens

Structuur

- Hoe meer structuur, hoe meer insecten voor Gruttokuikens

Kruidenrijkdom

- Kruidenrijk 4-5x > kruidenarm geselecteerd door Grutto(kuikens)

bronnen: Kleijn *et al.* 2007, Nijland 2008, Oosterveld 2007, Schekkerman *et al.* 2005,
Verhulst *et al.* 2008

Vegetatie

Maatregel

Effectiviteit

Beleid?

Uitgesteld maaien	+	verhoogt nest- en kuikenoverleving	maaidatum-pakketten SNL
	-	op perceelsniveau geen aantalstoename	
Mozaïekbeheer op gebiedsschaal (150-650 ha)	-	onvoldoende reproductie Grutto (veel predatie)	gebiedsaanpak SNL
	(+)	in goede gebieden: stabiele populaties (12 jr) Gr, Tu, toename Kie, reproductie kritiek	
Beweiding	+	verlaagt predatiekans Kievitkuikens	geen

bronnen: Kleijn *et al.* 2001, 2004, Oosterveld *et al.* 2010, Schekkerman *et al.* 2009, Verhulst *et al.* 2007, Willems *et al.* 2007

Predatie

**28 internationale studies steltlopers agrarisch cultuurlandschap,
laatste 20 jr**

- **Waarin lotgevallen nesten, kuikens gekwantificeerd in relatie tot
aantalsontwikkeling en reproductie**
- **22 studies: predatie dominante factor in afname en/of tekortschietende
reproductie**
- **Zowel in extensief als intensief gebruikt landschap**
- **Versterkt door o.a. verdichting landschap, intensieve landbouw, milieu-,
faunabeleid**

Predatie

Maatregel

Effectiviteit

Beleid?

Extensiveren

(+) alléén mogelijk niet voldoende

maaidatum-
pakketten

+ gebiedsaanpak SNL

Verwijderen
predatoren

+ 1,5-2,5 x toename broedpopulatie

alleen Vos,
Zwarte kraai

Nest uitrasteren,
nestkooi

(+) toename nestsucces, niet altijd
toename reproductie/populatie
maar zie Roodbergen et al. dit symp

nestbescherming

Creëren openheid

+ geeft meer geschikt broedhabitat

geen

bronnen: Tapper *et al.* 1996, van der Vliet *et al.* 2008, Holt *et al.* 2008, Schekkerman.
et al. 2009, Roodbergen *et al.* 2010, dit symposium, review Oosterveld in
voorbereiding

Conclusies

1. 20 maatregelen: 14 +, 6 –
We weten wel hoe het moet
2. Maatregelen worden op te kleine schaal en deels op verkeerde plaats toegepast
3. Predatie hangt als zwaard van Damocles boven herstel
4. Ruimtelijk concentreren in grote goede gebieden lijkt te kunnen werken